Хмельницький інститут
імені Блаженнішого Володимира, Митрополита Київського і всієї України
Приватного акціонерного товариства «Вищий навчальний заклад
«Міжрегіональна Академія управління персоналом»

ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ

Актуальні питання державотворення та захисту прав людини в Україні

Випуск 6

Хмельницький – 2018

УДК 342.7
ББК 67.9 (4Укр)
А 43

А 43 Актуальні питання державотворення та захисту прав людини в Україні: зб. наук. пр. / гол. ред. Л. Г. Білий. – Хмельницький : Вид-во Хмельниц. ін-ту ПрАТ «ВНЗ «МАУП», 2018. – Вип. 6. – 208 с.

У збірнику наукових праць вміщено статті з тематики «Актуальні питання державотворення і захисту прав людини в Україні». Авторами статей розкрито такі питання: конституційні права та свободи людини та громадянина; система захисту праві і свобод людини; шляхи вдосконалення законодавства України та проблеми його адаптації до правової системи Євросоюзу.

Редакційна колегія:

Білий Л. Г., директор Хмельницького інституту ПрАТ «ВНЗ «МАУП», кандидат педагогічних наук, доцент (головний редактор); **Авсієвич А.В.,** доктор філософії в галузі права (Хмельницький економіко-правовий коледж ПрАТ «ВНЗ «МАУП»); **Андрушко А.В.,** кандидат юридичних наук, доцент (Хмельницький університет управління і права); **Мота А.Ф.,** кандидат юридичних наук, доцент (Національна академія Державної прикордонної служби України ім. Б. Хмельницького); **Охман О.В.,** кандидат юридичних наук (Хмельницький інститут ПрАТ «ВНЗ «МАУП»); **Олійник В.В.**, кандидат педагогічних наук, доцент (Хмельницький інститут ПрАТ «ВНЗ «МАУП»); **Парандій В.О.,** кандидат історичних наук, доцент (Хмельницький економіко-правовий коледж ПрАТ «ВНЗ «МАУП»); **Трембіцький А.М.,** кандидат історичних наук, старший науковий співробітник (Хмельницький інститут ПрАТ «ВНЗ «МАУП»); **Циганюк Ю.В.,** кандидат юридичних наук (Хмельницький інститут ПрАТ «ВНЗ «МАУП»).

Рецензенти:

Дем'янова О.В., кандидат юридичних наук, доцент (м. Хмельницький)
Рабовська С.Я., кандидат юридичних наук, доцент (м. Київ).

Рекомендовано до друку рішенням Вченої ради
Хмельницького інституту
ПрАТ «ВНЗ «Міжрегіональна Академія управління персоналом»
(протокол № 6 від 25 червня 2018 р.)

© Хмельницький інститут
ПрАТ «ВНЗ «Міжрегіональна Академія управління персоналом»,
©автори статей,
2018

Минуло 18 років з дня смерті Георгія Гонгадзе. За цей час виросло вже ціле покоління, тобто людина народилася, пішла в дитячий садок, потім пішла в школу і встигла її закінчити. Чому в Україні, яка за весь цей час пережила не одного президента, тим більше – прем'єра і генпрокурора, пережила два Майдани, в якій вже п'ятий рік триває війна, досі не встановилася справедливість в цих трагічних питаннях?

Список використаних джерел та літератури:

1. Лук'янюк В. Убивство Георгія Гонгадзе. // Електронне джерело: http://www.jnsm.com.ua/cgi-bin/m/tm.pl?Month=09&Day=16

2. Лещенко С. Названо першого замовника убивства Гонгадзе. І єдиного? // Електронне джерело: https://www.pravda.com.ua/articles/2010/09/14/5380500/

3. Штифурко Т. Убивство Гонгадзе: справа, яку не можна забувати. Хронологія. // Електронне джерело: https://zik.ua/news/2016/03/22/ubyvstvo_gongadze_sprava_yaku_ne_ mozhna_zabuvaty_hronologiya_683256

4. Справа Гонгадзе в центрі уваги брифінгу для громадянського суспільства Європейської мережі з виконання рішень. // Електронне джерело: https://helsinki.org.ua/articles/sprava-honhadze-v-tsentri-uvahy-bryfinhu-dlya-hromadyanskoho-suspilstva-evropejskoji-merezhi-z-vykonannya-rishen/

5. Медійники й правозахисники вимагають розслідувати вбивства Гонгадзе і Шеремета. // Електронне джерело: https://www.pravda.com.ua/news/2018/09/16/7192257/

О.А. Рапацька
Магістрант 1 курсу
(м. Хмельницький)

ПРАВА ТА ОБОВ'ЯЗКИ АДВОКАТА ПІД ЧАС ЗДІЙСНЕННЯ АДВОКАТСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Дослідженням діяльності інституту адвокатури присвячено багато спеціальної літератури. Актуальність цієї теми пояснюється важливістю ролі адвокатури яку вона відіграє в сучасному суспільстві. Незважаючи на безліч наукових праць присвячених цій темі, необхідно зазначити, що вона досліджена неповністю, адже як будь-який державний інститут адвокатура перебуває у постійному розвитку, а її діяльність потребує нових наукових досліджень.

Згідно ст. 20 Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» від 05.07.2012 року № 5076-VI (далі – Закон), під час здійснення адвокатської діяльності адвокат має право вчиняти будь-які дії, не заборонені законом, правилами адвокатської етики та договором про надання правової допомоги, необхідні для належного виконання договору про надання правової допомоги, зокрема:

1) звертатися з адвокатськими запитами, у тому числі щодо отримання копій документів, до органів державної влади, органів місцевого самоврядування, їх посадових і службових осіб, підприємств, установ, організацій, громадських об'єднань, а також до фізичних осіб (за згодою таких фізичних осіб);

2) представляти і захищати права, свободи та інтереси фізичних осіб, права та інтереси юридичних осіб у суді, органах державної влади та органах місцевого самоврядування, на підприємствах, в установах, організаціях незалежно від форми власності, громадських об'єднаннях, перед громадянами, посадовими і службовими особами, до повноважень яких належить вирішення відповідних питань в Україні та за її межами;

3) ознайомлюватися на підприємствах, в установах і організаціях з необхідними для адвокатської діяльності документами та матеріалами, крім тих, що містять інформацію з обмеженим доступом;

4) складати заяви, скарги, клопотання, інші правові документи та подавати їх у встановленому законом порядку;

5) доповідати клопотання та скарги на прийомі в посадових і службових осіб та відповідно до закону одержувати від них письмові мотивовані відповіді на ці клопотання і скарги;

6) бути присутнім під час розгляду своїх клопотань і скарг на засіданнях колегіальних органів та давати пояснення щодо суті клопотань і скарг;

7) збирати відомості про факти, що можуть бути використані як докази, в установленому законом порядку запитувати, отримувати і вилучати речі, документи, їх копії, ознайомлюватися з ними та опитувати осіб за їх згодою;

8) застосовувати технічні засоби, у тому числі для копіювання матеріалів справи, в якій адвокат здійснює захист, представництво або надає інші види правової допомоги, фіксувати процесуальні дії, в яких він бере участь, а також хід судового засідання в порядку, передбаченому законом;

9) посвідчувати копії документів у справах, які він веде, крім випадків, якщо законом установлено інший обов'язковий спосіб посвідчення копій документів;

10) одержувати письмові висновки фахівців, експертів з питань, що потребують спеціальних знань;

11) користуватися іншими правами, передбаченими цим Законом та іншими законами [1].

Зрозуміло, що будь-яка юридична діяльність пов'язана із застосуванням права, і вона не може здійснюватися інакше ніж у межах закону. Діяльність адвоката проходить під складеною ним присягою суворо додержуватися законодавства України, міжнародних актів про права і свободи людини, правил адвокатської етики. Від адвоката вимагається глибоке знання законодавства і вміння його практичного застосування, підтримання професійних правових знань і їх систематичне оновлення. Адвокат зобов'язаний підтримувати свою обізнаність щодо ведення цивільних та кримінальних справ, особливостей розробки та відстоювання правової позиції. Нормативно-правове регулювання обов'язків адвоката деталізовано у ст. 21 Закону.

Окрім того, Правила адвокатської етики дещо збільшують обсяг обов'язків адвоката порівняно з передбаченим Законом. Це, мабуть, пояснюється різноманітністю адвокатської діяльності, необхідністю вироблення найбільш оптимальних засобів захисту за умов, коли адвокат, як зазначено у Правилах, виступає носієм обов'язків, іноді суперечливих по відношенню до клієнтів, суддів та інших державних органів, адвокатури та окремих адвокатів, суспільства в цілому.

Закріплений у Присязі адвоката України обов'язок завжди берегти чистоту звання адвоката збігається з нормами Правил адвокатської етики про повагу до адвокатської професії [2] і, дбаючи про престиж звання адвоката, забезпечувати високий рівень культури, поведінки, дотримуватись загальноприйнятих норм ділового етикету, в т.ч. щодо зовнішнього вигляду, поводити себе стримано, тактовно тощо [2]. Порушення адвокатом професійних обов'язків може призвести до притягнення його до дисциплінарної відповідальності. Особливої ваги набувають обов'язки адвоката при виконанні професійної діяльності, встановлені щодо його стосунків з клієнтом, іншими учасниками процесу, колегами. Наприклад, адвокату забороняється приймати доручення, якщо засоби його досягнення, на яких наполягає клієнт, є протиправними [2].

Використання адвокатом усіх передбачених законом засобів захисту прав і законних інтересів фізичних та юридичних осіб є найважливішим чинником у досягненні ефективних результатів здійснюваної адвокатом діяльності. Слід звернути увагу на те, що Правила адвокатської етики наголошують на обов'язку адвоката протистояти будь-яким спробам посягання на його незалежність, бути мужнім і принциповим у виконанні своїх професійних обов'язків, відстоюванні професійних прав, гарантій адвокатської діяльності та їх ефективному використанні в інтересах клієнтів [2]. Однак слід зазначити, що чинне законодавство, встановлюючи такі засоби, дещо обмежує адвоката у досягненні цілей захисту. Мова йде, наприклад, про обмеження участі адвоката-захисника у слідчих діях або ознайомлення його з матеріалами досудового розслідування під час досудового розслідування тощо [3].

У межах, встановлених законодавством, адвокат повинен виявляти активність у збиранні та поданні доказів у справі (ст. 43 Правил адвокатської етики) [2] і ні в якому разі не повинен умисно перешкоджати законному здійсненню досудового розслідування, адміністративного провадження, судового розгляду [2], забороняється використовувати засоби і методи, що свідомо порушують права та законні інтереси інших осіб, вводять в оману, є адміністративними проступками чи злочинами [2].

Обов'язок адвоката застосовувати передбачені законом засоби захисту вимагає, щоб адвокат, подаючи докази, обов'язково перевіряв їх достовірність; йому заборонено подавати завідомо неправдиві докази, брати участь у їх формуванні, пред'являти позовні вимоги, клопотання, інші процесуальні документи, що свідомо для нього не ґрунтуються на чинному законодавстві [2].

Діяльність адвоката не може бути спрямована проти інтересів клієнта, він не може використовувати своє професійне становище у своїх особистих інтересах або в інтересах інших осіб, йти на компроміси, спрямовані не на користь клієнта, зобов'язаний уникати позапроцесуального спілкування по суті справи з іншими учасниками процесу, схиляти клієнта до укладення угоди шляхом обману, погроз, засобів, що суперечать чинному законодавству, вимогам моралі та етики.

Отже, права та обов'язки адвоката під час здійснення адвокатської діяльності передбачені Законом України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність», а також Правилами

адвокатської етики. Втім, обмежуючись вимогами до оформлення тез круглого столу, зазначаємо, що необхідно також досліджувати права та обов'язки адвоката у процесуальних кодексах. Саме в них деталізується порядок реалізації прав та обов'язків адвоката як учасника процесу.

Однак, проаналізувавши вище викладене, можемо стверджувати, про правотлумачний характер Правил адвокатської етики, в частині прав та обов'язків адвоката, по відношенню до Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність».

Список використаних джерел та літератури:

1. Закон України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» від 05.07.2012 року № 5076-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/5076-17. – Відвідано 15.11.2017 року.

2. Правила адвокатської етики від 17.11.2012 року. Затверджені Установчим З'їздом адвокатів України 17.11.2017 року. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon0.rada.gov.ua/rada/show/n0003418-12/paran4#n4. – Відвідано 15.11.2017 року.

3. Кримінальний процесуальний кодекс України від 13.04.2012 року № 4651-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/4651-17. – Відвідано 15.11.2017 року.

І.В. Рижук,
кандидат юридичних наук
(м. Хмельницький)

ОКРЕМІ АСПЕКТИ ФУНКЦІОНУВАННЯ СПЕЦІАЛІЗОВАНИХ ОМБУДСМЕНІВ В УКРАЇНІ

В багатьох розвинутих країнах досить поширеною є практика запровадження спеціалізованих омбудсменів, які здійснюють свою діяльність в інтересах специфічних груп, що потребують додаткового захисту. Такі моделі можуть бути досить різноманітними – військові омбудсмени (ФРН, Норвегія), омбудсмени з питань охорони здоров'я (Велика Британія, США), омбудсмени з прав дитини (Норвегія, Фінляндія, Нова Зеландія, Австрія, Ізраїль, Колумбія, Російська Федерація, Литва та ціла низка інших країн), студентські омбудсмени (США, Велика Британія, Канада, Російська Федерація) тощо [1, с. 44].

Тим самим шляхом пішла й наша держава. Так поруч з класичним взірцем парламентського омбудсмена в національному

Охман О. В.
ЩОДО ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТТЯ «ОСОБИСТІСТЬ ЗЛОЧИНЦЯ» **132**

Парандій В.О.
СПРАВА «ГОНГАДЗЕ ПРОТИ УКРАЇНИ» – БЕЗКАРНІСТЬ ВБИВАЄ **136**

Рапацька О.А.
ПРАВА ТА ОБОВ'ЯЗКИ АДВОКАТА ПІД ЧАС ЗДІЙСНЕННЯ АДВОКАТСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ **140**

Рижук І.В.
ОКРЕМІ АСПЕКТИ ФУНКЦІОНУВАННЯ СПЕЦІАЛІЗОВАНИХ ОМБУДСМЕНІВ В УКРАЇНІ **144**

Слободзяний О.А.
МОБІНГ: ПОНЯТТЯ, РІЗНОВИДИ, ПРИЧИНИ, НАСЛІДКИ **149**

Соловйова О.О.
ПРАВОВЕ ПРИЗНАЧЕННЯ ПРИМИРНОЇ КОМІСІЇ У ВИРІШЕННІ КОЛЕКТИВНИХ ТРУДОВИХ СПОРІВ **155**

Ткаченко А.В.
НЕДОЛІКИ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ВІДПУСТОК ЗА ЗАКОНОДАВСТВОМ УКРАЇНИ ТА ШЛЯХИ ЙОГО ВДОСКОНАЛЕННЯ **157**

Трембіцький А.М.
ПРАВО ГРОМАДЯН НА ДОСТУП ДО ПУБЛІЧНОЇ ІНФОРМАЦІЇ **164**

Циганюк Ю.В., Мевша Д.В.
КОРОТКА ХАРАКТЕРИСТИКА ШЛЮБУ, ЙОГО УКЛАДАННЯ ТА РОЗІРВАННЯ, ПРАВ ТА ОБОВ'ЯЗКІВ ПОДРУЖЖЯ. **178**